

Samrådsnotits om natur- og miljøovervågning

Samrådsspørgsmål I:

Hvad kan miljøministeren oplyse om sine planer for fremtidens danske miljøovervågning? Ministeren bedes herunder redegøre for planerne om den fremtidige organisering, brug af ny teknologi og sammenhæng til den kommende handlingsplan for miljøteknologi samt muligheden for at styrke eksporten af dansk miljøteknologi og viden. Ministeren bedes ligeledes redegøre for nedskæringerne konsekvenser på forholdet mellem overvågning af Natura 2000 områder i forhold til den øvrige danske natur, mulighederne for at opdage grundvandsforurening og fordelingen mellem terrestriske og akvatiske naturtyper.

SVAR:

Proces for revisionen af overvågningen

Den samlede overvågningsindsats skal i 2007 revideres med udgangspunkt i behovene afledt af; miljømålslovens implementering; den planlagte midtvejsjustering af NOVANA-programmet; og Miljøministeriets overtagelse af en række amtslige overvågningsopgaver.

Revisionen af overvågningsprogrammet kan altså ses som en delvis udmøntning af den DUT-aftale, der blev indgået mellem Kommunernes Landsfor-

ening og regeringen og som er godkendt af partierne bag kommunalreformen.

Miljøministeriet har bedt DMU være faglig rådgiver på udarbejdelsen af et oplæg til en samlet overvågningsindsats i 2007 indenfor en ramme på ca. 275 mio. kr.

Udover de ca. 275 mio. kr. til overvågning er der på ministeriets budget for det kommende år afsat ca. 50 mio. kr til at arbejde med udmøntning af miljømålsloven. Det vil sige planlægningen, som skal ske som et led i gennemførelsen af Vandramme- og NATURA 2000 direktiverne i Danmark.

Overvågning og indsatsplanlægning hører tæt sammen. Det kommer det til når staten skal løse opgaven, og det ville det også være kommet til, hvis amterne skulle have løst opgaven. Vi integrerer den nye planlægningsopgave med de mange års erfaring fra overvågning. På den måde kan vi udnytte de faglige kompetencer blandt medarbejderne bedst muligt.

I det lys er den samlede statslige økonomiske ramme til miljø- og naturovervågning og – planlægning på ca. 325 mio. kr. for 2007.

Overvågningsprogrammet består af tre dele.

I første omgang har DMU nu udarbejdet forslag til justering af *NOVANA-programmet* fra 2004 indenfor en økonomisk ramme på ca. 220 mio. kr. NOVANA

programmet er landsdækkende. Indholdet heraf vender jeg tilbage til.

Derudover udarbejdes der i øjeblikket, indenfor en økonomisk ramme på ca. 23 mio. kr., et forslag til et *DEVANO-program*, der forventes at foreligge i februar 2007. DEVANO er ekstensiv overvågning målrettet vandområder med risiko for ikke at opfylde miljømålene i 2015, samt udvalgte sårbare naturtyper – altså til udgifter relateret til habitatdirektivet og vandrammedirektivet.

Det tredje element i den samlede overvågningsindsats er *Undersøgelser og anden vidensindsamling*, der målrettes behov i forbindelse med udarbejdelse af indsatsprogrammer. I 2007 foreslås disse aktiviteter prioriteret i samarbejde mellem de administrative styrelser og miljøcentre indenfor en økonomisk ramme på ca. 32 mio. kr.

NOVANA-programmets indhold

Der er tale om et behovsstyret overvågningsprogram. Det betyder, at programmet løbende justeres – sådan har det været i årtier. Nye overvågningsparametre tilføjes, mens andre nedprioriteres eller helt udgår, hvis de vurderes at være mindre relevante i forhold til behovene end tidligere og hvis vi på nogle områder har opnået tilstrækkelig viden som følge af overvågningen. Der er altså ikke tale om en statisk størrelse.

Programmet revideres således også, hvis vi bliver klogere, eller hvis det der ledes efter ikke viser sig. Eksempelvis blev der i 1998-2003 målt for ca. 125

forskellige tungmetaller og miljøfremmede stoffer. En række af stofferne blev enten ikke fundet, eller fundet så sjældent eller i så lave koncentrationer, at det blev vurderet, at en fortsættelse af målingerne ikke var relevant.

Sagt med andre ord bliver vi klogere af overvågningen og den viden vi samler sammen betyder, at vi i visse tilfælde ikke behøver at overvåge så meget eller så bredt som tidligere.

Et konkret eksempel på en sådan tidligere tilpasning er, at antallet af stoffer, der måles for ved renseanlæggene i NOVANA fra 2004 blev reduceret med knap en tredjedel til ca. 90 stoffer, heraf var 18 stoffer nye i forhold til programmet før 2004.

NOVANA-programmet består af ti delprogrammer, der alle er blevet justeret. Det drejer sig om:

- Baggrundsovervågning af luftkvalitet og atmosfærisk deposition
- Et landsdækkende luftkvalitetsmålingsprogram
- Overvågning af punktkilder
- Landovervågning
- Overvågning af vandløb
- Overvågning af søer
- Overvågning af marine områder (kystvande og åbne farvande)
- Overvågning af grundvandet
- Overvågning af naturtyper
- Overvågning af arter

I forbindelse af revisionen af overvågningsprogrammet har det været højt prioriteret, at Danmarks

overvågningsforpligtelser i forhold til EU-direktiverne selvfølgelig fortsat skal opfyldes.

Herudover er der ved revisionen blevet lagt stor vægt på, at det skal være muligt at følge – samt dokumentere – effekterne af landbrugsreguleringen herunder vandmiljøplanerne.

Ved afslutningen af VMP II aftalen i januar 2004 kunne partierne konstatere, at der forelå en omfattende dokumentation for, at miljøpolitikken havde båret frugt. På lignende vis vil vi også fremover kunne vurdere udledningen af kvælstof til luft og vandmiljø.

Landovervågningsprogrammet har således fra starten været tilrettelagt, så det kan beskrive landbrugets påvirkning af vandmiljøet. Næringsstoffdelen i dette program er grundlaget for Danmarks undtagelse fra nitratdirektivet, og har bragt Danmark helt i front i EU med vurderingen af landbrugets påvirkning af vandmiljøet med næringsstoffer. Dette vil også være tilfældet fremover.

Stordriftsfordele og effektiviseringer

Miljøministeriet har i forbindelse med organiseringen af det nye program søgt at tilrettelægge arbejdet så omkostningseffektivt som muligt.

Amternes overvågningsopgaver samles fra 16 amtslige enheder til 1 statsligt system. Det giver i sig selv en række rationaliseringsmulighed, herunder bedre udnyttelse af materiel, mulighed for fælles indkøb bare for at nævne et par ting.

I forhold til rapportering opretholdes fremover kun den statslige rapportering, idet der ikke længere er behov for en årlig rapportering til hvert enkelt amtsråd.

Derudover vil der på sigt f.eks. være mulighed for en betydelige effektiviseringer af IT- og dataopgaverne ved overvågningsprogrammet.

For eksempel etableres fælles databaser og tilhørende programmer mellem miljøcentrene og fagdatacentrene. Derved undgås dels dataoverførsler mellem enhederne, og desuden kan vedligeholdelse af databaser og programmer ske centralt. Dette skal ses i forhold til situationen i dag, hvor hvert amt har mindst en selvstændige databaser på de enkelte delområder.

En række af disse effektiviseringer iværksættes allerede fra årsskiftet ved at antallet af databaser på de forskellige fagområder reduceres og samkøres som led i det tværoffentlige datasamarbejde Danmarks Miljøportal.

Natura 2000 områder

Samrådsspørgsmålet henviser til forholdet mellem overvågning af Natura 2000 områder i forhold til den øvrige danske natur, mulighederne for at opdage grundvandsforurening og fordelingen mellem forskellige naturtyper.

Der er ikke tale om nedprioritering af delelementer i naturovervågningen. Tværtimod udvides naturover-

vågningen med 117 intensivt overvågede stationer i skovnatur. Desuden gennemføres som planlagt et ekstensivt program til overvågning af naturtyperne, med ca. halvdelen af overvågningslokaliteterne inden for og halvdelen uden for Natura 2000 områderne. Ligeledes gennemføres som planlagt overvågning af småbiotoper i det dyrkede land.

Programmet har fra starten lagt vægt på at følge den generelle udvikling af naturen og specielt de truede naturtyper. I overvågning indgår derfor de vigtigste trusler, næringstilførsler og invasive arter og hydrologiske forhold med henblik på at følge udviklingen i tilstand og påvirkninger.

Overvågningsprogrammet omfatter både nu og i det justerede program en screeningsprocedure, som holder os på forkant med nye forureninger i såvel grundvandet som andre dele af vandmiljøet. På baggrund af den eksisterende viden, der er opsamlet tilrettelægges en screeningsundersøgelse af eventuelle nye problemstoffer. Det undersøges, hvor stofferne findes i eksempelvis grundvandet, og om de findes i problematiske koncentrationer.

Det er altså en tilgang, der bygger på, at vi allerede har opbygget en stor grundviden gennem årene, der giver os gode muligheder for at afklare, om nye stoffer udgør et problem eller ej.

Miljøeffektiv teknologi

Udvalget spørger om koblingen mellem miljøteknologi og overvågningsindsatsen.

Regeringens redegørelse om miljøeffektiv teknologi er nu ved at blive konkretiseret i en handlingsplan. Det primære sigte er at udvikle nye teknologiske løsninger som kan bidrage til løsningen af væsentlige miljøproblemer.

Handlingsplanen vil ikke i sig selv få betydning for organiseringen af den nationale overvågning, men det er klart, at udviklingen af ny teknologi, der kan forbedre og effektivisere overvågningen af miljøtilstanden kan være ét af de områder som eksempelvis Vandpartnerskabet - der er oprettet som opfølgning på redegørelsen - beslutter sig for at satse på.

Eksportmarkedet – som også nævnes i udvalgets spørgsmål - er en væsentlig forudsætning for, at de danske miljøvirksomheder omkostningseffektivt kan udvikle nye løsninger. Derfor er en offensiv strategi for eksport og udnyttelsen af de nye muligheder, globaliseringen indebærer, en helt grundlæggende del af en samlet indsats for at fremme udviklingen af miljøeffektiv teknologi i Danmark.

I forbindelse med de regelmæssige revisioner af den nationale overvågning indgår mulighederne for udnyttelse af ny teknologi på området naturligvis. De mulige resultater af handlingsplanen på dette område kan dog først forventes at få betydning på længere sigt.

Jeg kan afsluttende bemærke, at ministeriet i 2007 vil opsamle erfaringerne fra den nye organisering af overvågningsarbejdet for at vurdere mulighederne for en yderligere tilpasning af overvågningspro-

grammet fra 2008 og frem. Dette skal bl.a. også ses i lyset af, at DMU pr. 1. januar fusionerer med Aarhus Universitet.

DHI har jo som bekendt haft foretræde for udvalget her til morgen og præsenteret deres visioner for brug af modelleringer og ny teknologi. I forbindelse med kommende drøftelser om overvågningsprogrammet 2008-2009 vil jeg bede ministeriets institutioner tage en drøftelse med DHI.

Miljøministeriet vil arbejde for at forberede en yderligere justering af overvågningsprogrammet så vi kan udnytte det nye danmarkskort, dialogen med EU om gennemførelsen af direktiverne og kompetencen i de nye statslige miljøcentre optimalt. Overvågningsprogrammet er ikke statisk, men udvikler – og *må* udvikle – sig år for år i takt med nye resultater og nye behov.

Jeg har i mine tidligere svar til Folketinget givet tilsagn om at orientere udvalget, når der forelå et justeret overvågningsprogram. Som nævnt tidligere i samrådsbesvarelsen har den faglige revisionsgruppe under DMU's ledelse godkendt justeringen af NOVANA programmet. Der udestår nu indgåelse af aftaler mellem DMU og miljøcentrene om den konkrete udførelse af overvågningsaktiviteterne. DMU har oplyst, at en sammenskrivning af det justerede NOVANA program, samt en beskrivelse af DEVANO vil foreligge i marts, hvorefter jeg vil give udvalget den varslede orientering i april måned.